

DEPARTAMENT DE MÚSICA
ARTS ESCÈNIQUES 2n BATXILLERAT

ÍNDEX

- 1. Introducció**
 - 1.1. Justificació de la programació
 - 1.2. Contextualització
- 2. Objectius de l'etapa vinculats a la matèria**
- 3. Competències**
- 4. Continguts**
- 5. Unitats didàctiques**
 - 5.1. Organització
 - 5.2. Distribució temporal
- 6. Metodologia. Orientacions didàctiques:**
 - 6.1. Metodologia general i específica
 - 6.2. Recursos didàctics i organitzatius
 - 6.3. Activitats i estratègies d'ensenyança i aprenentatge
 - 6.4. Activitats complementàries i extraescolars
- 7. Avaluació de l'alumnat**
 - 7.1. Criteris d'avaluació (incloent-hi els dels alumnes amb necessitats educatives especials, havent adequat abans els objectius generals dels continguts per a ells)
 - 7.2. Instruments d'avaluació
 - 7.3. Criteris de qualificació i promoció
 - 7.4. Activitats de reforç, d'ampliació i de recuperació per a pendants
- 8. Mesures d'atenció a l'alumnat amb necessitats específiques de recolzament educatiu o amb necessitat de compensació educativa**
- 9. Elements transversals**
 - 9.1. Foment de la lectura
 - 9.2. Comprensió lectora
 - 9.3. Expressió oral i escrita
 - 9.4. Comunicació audiovisual
 - 9.5. TIC (incloent-hi mesures per a difondre les bones pràctiques en el seu ús)
 - 9.6. Emprenedor/a
 - 9.7. Educació cívica i constitucional
- 10. Avaluació de la pràctica docent i indicadors de consecució, tant per a avaluar els aprenentatges de l'alumnat com els processos d'ensenyança i la pròpia pràctica docent**

1. Introducció

1.1. Justificació de la programació

L'assignatura Arts Escèniques pretén dotar l'alumnat d'un coneixement de les arts escèniques com a manifestacions de naturalesa social, cultural i artística posseïdores de codis específics i significativament diferenciadors, amb possibilitats de sinergies amb la resta de les expressions de l'art. Com a matèria del nivell d'ensenyança de Batxillerat, la dicotomia teoria-pràctica sorgix com a element comú que ha de mantindre un equilibri al llarg de tot el curs. Element diferencial del fet escènic és la teatralitat, que presenta múltiples formes, i així, es manifesta en una dansa popular, en una comèdia de capa i espasa o en les propostes més noves de presentació escènica, sense oblidar altres manifestacions de caràcter tradicional que encara hui se celebren en multitud de comunitats com, per exemple, les festes populars, on es fa ús, implícitament o explícitament, de recursos i instruments expressius típics del drama. L'expressió teatral, característica singular i diferencial de les arts escèniques, s'entén com una manifestació humana de caràcter cultural i artístic, en la qual es produïx un acte comunicatiu entre un intèrpret i un espectador, considerant que termes com *intèrpret* i *espectador* es poden aplicar a una gamma variada de subjectes, sense circumscriure's necessàriament a l'espai d'una sala de teatre. L'alumnat, a més dels continguts purament teòrics, podrà desenrotllar habilitats comunicatives, socials, expressives, creatives o les relacionades amb la resolució de problemes i l'autonomia personal, estimulants la seua interacció amb el medi i garantint, per tant, que s'aconseguisquen els fins formatius i propedèutics assignats a esta etapa. Haurà de relacionar el teatre i la dansa amb la resta d'arts escèniques, entenent la dimensió integral que implica la música, la plàstica, la literatura, l'audiovisual, etc. A més, l'alumnat que aprén esta matèria aprén també a expressar, comunicar i rebre pensaments, emocions, sentiments i idees, pròpies i alienes, per mitjà de l'ús de les més variades tècniques i destreses inherents a les arts escèniques. Els continguts s'articulen entorn de dos eixos d'actuació: d'una banda, potenciar la formació integral de l'individu i, d'altra, incidir en la seua formació humanista i artística a través de l'apropiació d'un coneixement ampli de les arts escèniques, com són el teatre, la dansa, el circ, l'òpera i altres de creació més recent, com la *performance*, considerades des de diferents perspectives i partint de la vivència i experiència de conceptes i situacions.

1.2. Contextualització

La matèria Arts Escèniques s'ha concebut entorn de sis grans blocs:

El primer bloc, Les arts escèniques i el seu context històric, permet a l'estudiant el descobriment de les arts escèniques des d'un punt de vista històric, tant diacrònicament com sincrònicament, i geogràfic, alhora que li proporciona un panorama general de les arts escèniques tant en els elements comuns com en les diferències significatives i diferenciadores.

El segon bloc, L'expressió i la comunicació escènica, s'orienta al desenrotllament de les capacitats expressives i creatives, per mitjà d'un conjunt d'activitats amb una dimensió fonamentalment pràctica que permeten l'exploració, anàlisi i utilització dels diferents sistemes,

mitjans i codis de significació escènica.

El tercer bloc, La interpretació en les arts escèniques, s'ocupa de les destreses, capacitats i habilitats expressives i creatives, amb la finalitat d'abordar la recreació i representació de l'acció dramàtica a partir dels més variats estímuls, en projectes de treball orientats a la construcció d'escenes que mostren tot tipus de personatges, situacions i conflictes.

El quart bloc, La representació i l'escenificació, té un caràcter integrador. Es basa en l'estudi pràctic de les diferents tipologies d'espectacle, dels processos de comentari, anàlisi i adaptació de textos dramàtics i no dramàtics, la pràctica de coreografies originals o de repertori, i dels procediments de creació i dramatúrgia, que culminen amb la realització d'un projecte global de posada en escena d'un espectacle concret, establint i estructurant els elements de significació que s'utilitzaran i les relacions entre estos. També requereix l'organització i planificació dels assajos i la distribució de tasques als equips de treball. Es tracta d'exemplificar, amb casos concrets, el camí que va del text o idea inicial a l'espectacle, i el paper que hauran de complir els integrants de la nòmina teatral, les seues funcions i responsabilitats.

El quint bloc, La recepció d'espectacles escènics, s'orienta al desenrotllament de destreses per a l'anàlisi, la interpretació i el comentari d'espectacles escènics. Partint del concepte de públic i en funció de la forta dimensió social i col·lectiva de la recepció teatral, s'abordarà l'estudi dels instruments i estratègies analítiques pròpies del procés de recepció a partir de casos pràctics que permeten el desenrotllament de debats i la confrontació d'opinions, amb la finalitat de potenciar una lectura reflexiva i crítica del decurs artístic i cultural, realitzada amb rigor i coherència. Amb això, es potencien per igual saber, saber fer i saber ser, utilitzant per a això un ampli ventall de coneixements, tècniques, recursos i activitats que incidixen favorablement en l'adquisició d'un ampli bagatge cultural i d'una cultura escènica suficient.

El sext bloc, Comú i transversal, aporta elements comuns a totes les matèries per al desenrotllament de les competències transversals, complementant els continguts de la matèria.

A causa del seu caràcter integral, l'assignatura d'arts escèniques contribueix al desenrotllament de totes les competències clau, però sobretot a la competència de consciència i expressions culturals. Permet una millor comprensió del fet escènic i el seu gaudi a través dels processos d'expressió. El contacte amb les principals obres de distints períodes i estils, coneixent les seues característiques i les seues relacions amb la societat en què es creen, promou la creació d'una identitat cultural. D'altra banda, es potencien actituds obertes i respectuoses, establint connexions amb altres llenguatges artístics. També contribueix a la competència de sentit d'iniciativa i esperit emprenedor, pel fet de posar en joc habilitats de planificació, innovació i gestió de projectes a través del desenrotllament de la imaginació i la creativitat. En els molts projectes possibles per a desenrotllar es promouen habilitats com ara l'assumpció de riscos, la resolució de problemes, la perseverança, el sentit de la responsabilitat, l'autoavaluació i la capacitat de lideratge, factors clau per a l'adquisició d'esta competència. Respecte a la competència de comunicació lingüística, desenrotlla destreses, tant per a

l'obtenció d'informació a través de la lectura a partir de fonts diverses i la producció de textos en diferents formats, com per a expressar fets, sentiments o opinions a través de l'escriptura, l'escolta i el diàleg. D'altra banda, en la mesura que constitueixen llenguatges amb un codi propi, les arts escèniques contribueixen a l'aprenentatge d'un vocabulari bàsic. Quant a la competència digital, es desenrotlla a través de la busca i selecció d'informació sobre les arts escèniques, per mitjà dels mitjans i fonts adequades. També per mitjà del coneixement i aplicació de les tècniques d'edició digital, diferenciant els distints formats de vídeo. D'altra banda, es potencia l'ús de les diferents formes de comunicació quant a la creació i difusió de continguts escènics, tenint en compte qüestions ètiques com la identitat digital, els drets d'autor i les llicències d'ús. Les competències socials i cíviques es desenrotllen d'una forma molt notable en l'eix teoricconceptual de la matèria. La participació en activitats escèniques de representació i creació en grup promou l'adquisició d'habilitats socials. La matèria contribueix a desenrotllar la pròpia identitat cultural, i l'estima de l'alumnat pel seu entorn artístic. Per la seua banda, la presa de contacte amb una àmplia varietat d'obres afavorix el coneixement de diferents cultures, i desenrotlla la tolerància i la superació de prejudis. Al seu torn, la competència d'aprendre a aprendre, amb els seus components de motivació intrínseca, organització, gestió, planificació estratègica i l'aprenentatge en grup i en nous contextos educatius s'adquirix a través dels blocs quart i quint.

Quant als elements transversals, estan implícits d'alguna manera amb diversos continguts i criteris d'avaluació de l'assignatura. La comprensió lectora, així com l'expressió oral i l'expressió escrita, estan presents en la mesura que reforcen i complementen, des del llenguatge verbal, els processos d'adquisició dels llenguatges escènics. Respecte a la comunicació audiovisual, està molt present per l'existència de nombrosos recursos específics en suport audiovisual. Igualment, elements com l'emprenedoria i l'educació cívica i constitucional es treballen per mitjà de la realització de projectes diversos en què el treball col·laboratiu és la metodologia clau i en els quals el respecte i els valors cívics són essencials per a aconseguir un bon resultat. L'assignatura contribueix també a desenrotllar altres elements transversals com cuidar la salut física, mental i emocional, el respecte a la diversitat cultural, la sensibilització cap als estereotips de gènere i els diferents rols socials al llarg de la història.

En segle XXI, els sistemes educatius han de donar resposta a les necessitats dels ciutadans i de la societat contemporània. Per això, en línia amb les recomanacions del Parlament Europeu, han d'incorporar-se plantejaments metodològics coherents amb el desenrotllament de les competències, les quals han d'integrar-se amb la resta d'elements curriculars per a propiciar una renovació de la pràctica docent. Es proposen nous enfocaments en l'aprenentatge i avaluació que han de suposar un canvi en el paper de l'alumnat com a protagonista del seu aprenentatge. La competència es contempla com a coneixement en la pràctica, un coneixement adquirit a través de la participació activa en la realització de tasques. El rol del docent ha d'orientar-se al disseny de situacions d'aprenentatge que afavorisquen l'aplicació dels coneixements apresos per l'alumnat. L'aprenentatge competencial, per la seua mateixa naturalesa, requerix la integració dels diversos modes d'ensenyar i l'ús de diferents mètodes actius d'ensenyança: el treball cooperatiu l'aprenentatge basat en projectes, l'estudi de casos, etc. Hui més que mai és necessari incorporar a les aules els últims avanços que

desenrotllen les ciències de l'educació. Només així podrem consolidar el dret de tots i totes a la millor educació possible. Les arts escèniques han de treballar-se des d'un enfocament principalment pràctic i vivencial, que contemple diferents formes de treballar els continguts i superar les dificultats. Igual que en les altres matèries, no hi ha un model perfecte i únic. S'ha de considerar cada individu en la seua totalitat, tindre en compte els seus interessos, les seues característiques físiques i vocals, la seua personalitat, el seu estat anímic, etc. Un aspecte fonamental és la integració de tot l'alumnat i la creació d'un bon ambient de treball, per a això, s'ha de fomentar el diàleg constant en l'aula i la reflexió compartida a partir de la pròpia experiència.

Els diferents blocs de continguts no han de seguir un orde cronològic en la seqüenciació del curs, sinó que han d'interrelacionar-se, treballant en una mateixa sessió continguts de diferents blocs. Així doncs, un exemple de sessió dins de l'eix expressiu podria començar per una posada a punt i sensibilització, seguida d'exercicis de moviment i expressivitat vocal i corporal, improvisacions dramàtiques i/o coreogràfiques i finalitzar amb la reflexió i posada en comú del que treballa. En estes sessions és recomanable la disposició circular, i que el docent participe de les activitats com un individu més, mostrant, en definitiva, que a pesar de posseir més experiència i coneixements tècnics està també immers en un procés de busca i aprenentatge constant. D'esta manera, el professor es convertix en un referent d'implicació i desinhibició, la qual cosa resulta fonamental per a generar confiança i cohesió en el grup, i afavorix que l'alumne prenga consciència de la seua pròpia responsabilitat en el procés d'aprenentatge i augmente el seu grau d'autonomia. Convé disposar d'una àmplia gamma de recursos didàctics materials, des d'una aula àmplia on poder desplaçar-se còmodament, un sòl preparat o estoretes per a treballar en el sòl, material audiovisual i bibliogràfic, equip de so, etc. En la mesura que l'entorn ho permeta, és molt recomanable realitzar visites a un teatre i la recepció d'espectacles en viu. L'avaluació ha de ser un procés continu d'obtenció d'informació per a la presa de decisions sobre la millora del binomi ensenyança aprenentatge. Els criteris d'avaluació inclouen processos de diferent complexitat i fan referència a continguts de distint tipus. Estan redactats com a resultats d'aprenentatge amb l'objecte de possibilitar la seua avaluació en contextos reals, i aporten detalls sobre la naturalesa de l'execució, la qual cosa facilita el disseny de les situacions i proves d'avaluació. D'altra banda, els instruments d'avaluació han de ser variats en funció del tipus de continguts que s'avaluen (observació diària, rúbriques, mostra de pràctiques i processos, entrevista, escala de valoració, anecdotari, dossiers de docència, informes d'autoavaluació personal i col·lectiva, etc.) i contemplar la particularitat de cada alumne, evitant les proves homogènies.

Des de les arts escèniques han d'explorar-se les múltiples possibilitats de trobada amb la resta de matèries i llenguatges, per a dissenyar tasques integrals multidisciplinàries. És temps de sumar-se a les noves propostes i enfocaments competencials incorporant nous elements sobre com ensenyar i avaluar. La interdisciplinarietat és un dels aspectes clau que, en general, fins ara no han estat ben resoltos en la pràctica de l'aula. Cada dia és més urgent superar la parcel·lació del saber que implica la distribució en àrees i matèries, que no es correspon amb la realitat que rodeja l'alumnat. El treball en equip del professorat i la realització de projectes creatius compartits, a pesar de la complexitat organitzativa que comporta, aporten un gran

valor, tant a l'alumnat com al professorat implicat. Per això, les arts escèniques oferixen el marc idoni per al treball conjunt d'un professorat que considera l'alumne com el verdader protagonista de l'educació.

2. Objectius de l'etapa vinculats a la matèria

Els ensenyaments d'arts escèniques tenen els objectius que s'esmenten a continuació:

1. Conèixer i aplicar els conceptes bàsics de les arts escèniques i de la seva història, tot demostrant-ne una adquisició sòlida i vivencial.
2. Comprendre els elements constitutius de la diversitat de les arts escèniques i dels espectacles que s'hi relacionen amb un objectiu finalista, la posada en escena d'un projecte escènic.
3. Estimular la capacitat crítica de les produccions escèniques pròpies i alienes, i analitzar-ne la diversitat, els valors artístics i altres qüestions com ara el context sociocultural i econòmic a fi de generar valoracions amb rigor i coherència i fomentar l'assistència futura a espectacles teatrals.
4. Reflexionar sobre les arts escèniques com a procés comunicatiu i posar especial èmfasi en el públic i en les teories de la recepció.
5. Motivar l'interès per adquirir la capacitat de la feina en grup i per assumir tasques i responsabilitats en projectes col·lectius amb la finalitat de desenvolupar la identitat personal.
6. Demostrar i perfeccionar les destreses expressives i creatives, en projectes individuals o grupals, mitjançant l'experimentació dels elements que configuren l'acció dramàtica i dels diferents paradigmes interpretatius, partint d'un pla preestablert o de la improvisació.
7. Entendre i usar les arts escèniques com a mitjà d'expressió individual i col·lectiva, tant diacrònicament com sincrònicament, a partir de problemàtiques socials a fi de generar eines per a la resolució de conflictes.
8. Reflexionar sobre el paper de les tecnologies de la informació i la comunicació i aplicar-les com a formes alternatives de presentació escènica en un procés de canvi continu.
9. Dissenyar, organitzar i conèixer el procés de producció d'un projecte concret d'escenificació, assumir diferents rols i participar en el producte final.

10. Valorar la riqueza del patrimonio cultural i la diversitat pròpia i aliena a través de les produccions escèniques de diferents societats com a font de gaudi personal i mitjà per a la participació activa en el seu perllongament en el temps.

3. Competències

La matèria d'arts escèniques contribueix, bàsicament, al desenvolupament de les competències clau següents: consciència i expressions culturals, comunicació lingüística i competències socials i cíviques.

La competència que es refereix a la consciència i les expressions culturals comporta apreciar el fet cultural i artístic, a més de disposar de les eines que faciliten la comprensió de les diferents materialitzacions escèniques. Això implica la valoració i la sensibilització que condueixen, a través de la imaginació, al gaudi i a la creació. Així mateix, suposa la valoració d'expressions artístiques i culturals amb una actitud respectuosa cap a les manifestacions alienes i oberta cap a les noves formes creatives.

D'aquesta manera, la matèria contribueix a la consciència de pertànyer a una cultura generadora d'un patrimoni que s'enriqueix amb l'aportació d'altres comunitats i cultures i que, com a conseqüència, és un bé immaterial que s'ha de protegir.

Des del moment que la creació artística és un procés col·lectiu, s'ha de disposar de tècniques cooperatives que s'activen treballant en equip. Hi intervenen, d'aquesta manera, les competències socials i cíviques, ja que l'alumne ha d'assolir la seva part alíquota dels seus deures individuals a les tasques que se li encomanen, a la vegada que ha de fer ús de la negociació, el diàleg i el respecte rebutjant qualsevol estereotip i ús discriminatori per contribuir al resultat final, la posada en escena d'una producció teatral, que és sempre el resultat solidari de la feina en equip.

Les manifestacions escèniques suposen el contacte directe amb la realitat social i la seva diversitat; és a dir, amb la coeducació, en la mesura que el fet d'actuar implica l'assumpció de problemàtiques i situacions diverses que afecten l'ésser humà al llarg de la seva vida, no tan sols com a individu, sinó també com a integrant d'una societat.

Pel que fa a la comunicació lingüística, és obvi que és impossible participar del fet escènic sense tenir-la en consideració. Les manifestacions literàries que es treballen a la matèria parteixen generalment de la lectura i la comprensió d'un text, que pot servir tant per treballar l'expressió oral i la dicció com per fomentar la creació de discursos escènics individuals o col·lectius.

D'altra banda, la competència digital ofereix, als estudiants d'arts escèniques, la possibilitat d'usar fonts d'informació diverses relacionades directament amb les tecnologies amb la finalitat de destriar, ordenar i comprendre la informació, tot aplicant l'esperit crític. Les possibilitats són immenses i els recursos, impossibles d'exhaurir. Així mateix, les capacitats que l'alumne ha de posar en funcionament a l'hora de gestionar allò que les modernes tecnologies aporten contribueixen a un aprenentatge permanent i autònom, pilar de la competència d'aprendre a aprendre.

Finalment, la competència que fa referència al sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor es desenvolupa des del moment en què l'alumne ha de prendre decisions per dur a terme i gestionar els seus projectes escènics amb rigor i eficiència.

En definitiva, les arts escèniques potencien les competències que s'activen a través de la feina en equip per desenvolupar projectes en comú amb un objectiu finalista, la producció d'un espectacle de caire teatral. Són, així mateix, una eina immillorable per insistir en les competències lingüístiques, socials i cíviques, en tant que faciliten la interacció i l'acceptació dels altres. A més, potencien l'autoconfiança, la motivació, l'esperit emprenedor i les habilitats per aprendre a aprendre. Planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats són indissolubles de l'execució d'un projecte escènic.

5. Unitats didàctiques

5.1. Organització

- UD 1. Història del teatre. Des de la prehistòria fins el teatre isabelí
- UD 2. Història del teatre. Des de Lope i Calderón fins el teatre espanyol del segle XX
- UD 3. Expressió escènica
- UD 4. Comunicació escènica
- UD 5. Teories, gèneres i codis d'interpretació
- UD 6. La interpretació en les arts escèniques
- UD 7. La representació
- UD 8. La escenificació
- UD 9. Textos dramàtics i espectacles escènics
- UD 10. Posada en escena. El públic

5.2. Distribució temporal

2n de Batxillerat		
1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre
UD1	UD5	UD9
UD2	UD6	UD10
UD3	UD7	
UD4	UD8	

6. Metodologia. Orientacions didàctiques

6.1. Metodologia general i específica

Les arts escèniques s'han d'abordar des d'un enfocament pràctic, ja que l'objectiu últim de la matèria és la posada en escena d'allò que els alumnes han produït en equip al llarg del curs. Aquesta motivació posa en funcionament eines que afavoreixen l'autoestima, la capacitat crítica i la creació artística. S'ha d'insistir en el fet que la finalitat de la matèria no és formar actors professionals, sinó que el que es pretén és potenciar les capacitats expressives i creatives dels alumnes, en les quals, si de cas, aprofundiran en estudis superiors d'art dramàtic. La matèria arts escèniques s'entén d'una forma activa i pluridireccional, en el sentit que els alumnes, a partir de la formació humanística, artística i cultural que aquests estudis comporten, es converteixen tant en emissors –el que anomenariem *actor* entès en un sentit ampli del terme– com en receptors. El procés culmina quan l'alumne es converteix en crític tant de produccions pròpies com dels treballs d'altri i, finalment, en un futur espectador que aprecia el teatre com la font d'expressió i de gaudi que és. Per aconseguir el que s'acaba de dir, la metodologia ha de tenir en compte que els continguts teòrics han de comportar sempre una aplicació pràctica. En els blocs 2 i 3, per exemple, s'han de treballar els instruments de l'interpret que desenvolupen tant l'expressió corporal com la gestual, l'oral i la ritmicomusical mitjançant la improvisació i altres tècniques dramàtiques. Amb aquest tipus de propostes didàctiques s'incideix no tan sols en la competència de consciència i expressions culturals, sinó també en la lingüística. Òbviament, aquestes competències no són exclusives dels apartats esmentats sinó que també es treballen a la resta del currículum. Així mateix, les competències socials i cíviques es potencien amb l'elecció d'uns materials dramàtics que plantegin i afavoreixin la resolució de conflictes i situacions de problemàtica personal i social. A partir de l'estudi de les possibilitats escèniques de les propostes aportades, l'alumne enceta un procés reflexiu sobre la realitat que el duu a una relació dinàmica i crítica amb el món que l'envolta i que li serà útil per a la vida adulta.

6.2. Recursos didàctics i organitzatius

El desenvolupament de la matèria requereix de la lectura de textos, fragments o obres senceres que, en forma d'antologia, podrien servir per preparar les execucions dels alumnes a partir de les seves preferències, capacitats, preocupacions, etc. A les societats de la informació i del coneixement que emergeixen de la implantació de les tecnologies de la informació i la comunicació és un error no fer ús dels recursos que estan a disposició de tota la comunitat educativa. En aquest sentit, les possibilitats didàctiques que es poden trobar a Internet són infinites, i van des de la recerca d'informació fins a l'aplicació pràctica en noves formes d'expressió escènica. A la xarxa es poden trobar arxius i editors d'àudio i vídeo; textos, partitures i propostes d'expressió corporal i coreogràfiques; enregistraments i edicions d'espectacles i actuacions; tutorials de veu i cant; exemples de videocreacions diverses... que s'han d'aprofitar com la font inesgotable que són a l'hora de programar i seqüenciar les unitats didàctiques.

Pel que fa a la distribució espai-temps, la matèria requereix d'una aula adient (una sala prou gran, un mobiliari multifuncional que es pugui adaptar a les diverses necessitats que sorgeixen durant la planificació i el muntatge d'un espectacle, a més d'un equipament bàsic d'il·luminació i so), encara que també s'hauria de tenir la possibilitat d'emprar altres espais per respondre a les diferents propostes didàctiques. Pel que fa a la distribució horària, aquesta s'ha d'adequar a les especificitats de la matèria, que difícilment pot ser impartida en sessions de cinquanta-cinc minuts. Així, s'haurien d'agrupar en un mínim de dues de seguides i, sempre que l'horari ho permeti, en la franja final de la jornada escolar. L'objectiu és optimitzar el temps real disponible durant la sessió tenint en compte la complexitat de les pràctiques inherents a la matèria. La banda temporal suggerida es justifica per la necessitat de la flexibilitat horària que requereix la producció d'una obra. Segurament, quan s'apropi el moment de mostrar el producte final que s'ha treballat durant el curs, sorgiran imprevists a què es pot fer front amb aquest horari.

Sobre la tipologia d'agrupaments cal dir que per treballar amb aprofitament les arts escèniques, s'ha de partir d'un grup reduït i divers d'alumnes. La pràctica teatral que es planteja com a objectiu darrer d'aquest currículum necessita d'un tipus d'agrupament que permeti una atenció individualitzada i, alhora, una feina en equip que difícilment es pot aconseguir en gran grup.

El tractament disciplinari de la matèria ofereix la possibilitat d'un tractament interdisciplinari tan ampli com les arts escèniques, que no tan sols presenta la possibilitat de treballar amb altres matèries del centre, sinó també amb professionals externs que poden impartir els seus coneixements en forma de seminaris, conferències, classes magistrals, etc. Del que s'acaba d'esmentar es dedueix que s'ha d'afavorir el desenvolupament de la feina en equip

dels professors del centre de forma coordinada. El batxillerat d'arts es configura a partir d'unes matèries troncal i d'altres d'específiques que faciliten la interacció amb el fet teatral. D'aquesta manera, per exemple, es poden aprofitar els continguts impartits a llengua castellana i literatura i llengua catalana i literatura per a la part teòrica de la matèria, i així evitar repeticions i reiteracions innecessàries. A les troncal d'opció, els vincles obvis amb disseny (tot el que fa referència a escenografia, maquillatge, vestuari, grafisme dels programes i cartells...) i cultura audiovisual (aprofitament de les tecnologies de la informació i la comunicació, fonts documentals...) s'han de fer servir a l'hora de plantejar propostes escèniques. Aquesta interdisciplinarietat es pot completar amb l'oferta específica del centre. Imatge i so, tecnologies de la informació i la comunicació II i dibuix artístic II, entre altres, obren un ventall de possibilitats de què la matèria podria treure'n profit.

6.3. Activitats i estratègies d'ensenyança i aprenentatge

Partint dels coneixements que els alumnes han assolit al llarg de la seva formació, el paper dels docent d'arts escèniques ha de ser un paper actiu com a gestor del procés d'aprenentatge dels alumnes, els quals ha de motivar perquè s'impliquin en les tasques proposades. Amb aquesta finalitat, ha d'organitzar i animar activitats que facilitin la feina col·lectiva i individual. A més, ha d'afavorir l'establiment de relacions interpersonals satisfactòries entre els alumnes i, si se dóna el cas, resoldre els conflictes que puguin sorgir durant les classes.

La pràctica docent avui té dos pilars fonamentals: la feina en equip i les TIC. Pel que fa al primer aspecte, la feina amb altres professors suposa la coordinació a fi d'optimitzar recursos i aconseguir aprenentatges significatius dels alumnes. La segona qüestió implica no tan sols la formació en tecnologies de la informació i la comunicació, sinó també la seva aplicació a l'aula. En una matèria com arts escèniques, centrada en l'expressió i creativitat personals, el professor és un transmissor de valors en el sentit que les seves propostes han de ser conductores de les competències socials i cíviques. L'autocrítica és part de la pràctica ciutadana democràtica, i l'autoavaluació de les pròpies actuacions es pot considerar la materialització d'aquella en l'àmbit acadèmic.

D'acord amb el que marca la llei, les famílies han de tenir un paper actiu en el procés educatiu en la mesura que han de conèixer les decisions relatives a l'avaluació de la matèria i han de donar suport a la pràctica docent per facilitar els aprenentatges. En aquest sentit, s'ha de facilitar la participació de les famílies en la mesura que sigui possible, per exemple, en el muntatge final.

6.4. Activitats complementàries i extraescolars

El caràcter actiu i participatiu de la matèria fa d'aquest apartat un element fonamental per al desenvolupament i fonamentació dels coneixements sobre arts escèniques i la implicació dels alumnes en els diferents tipus d'expressions artístiques com a públic, sempre des de l'actitud crítica i valorativa.

Per això, es fa necessària una rica producció d'activitats relacionades amb l'assistència a escenificacions rellevants, entre les quals destaquem:

DATA	ACTIVITAT
1r Trimestre	Assistència a qualsevol tipus d'actuació teatral, musical, de dansa o de circ en el Teatre Calderón que siga pertinent per aconseguir els objectius de l'assignatura.
2n Trimestre	Assistència al Festival de Teatre Grecolatí de Sagunt.
	Trobada literària amb autor.
	Participació en col·loquis amb actors, directors d'actors.
	Assistència a les activitats del Premis Buero de Teatre
3r Trimestre	Participació i assistència a la III Mostra de Teatre Escolar d'Alcoi

7. Avaluació de l'alumnat

7.1. Criteris d'avaluació (incloent-hi els dels alumnes amb necessitats educatives especials, havent adequat abans els objectius generals dels continguts per a ells)

L'avaluació ha de partir dels coneixements previs per arribar a la comprensió de totes les facetes que implica el fet teatral, ha d'estar basada en l'adquisició de les competències i ha d'incloure les fases inicial, final i sumatòria. A més, ha de preveure l'autoavaluació tant de l'alumne com del professor.

La feina diària a l'aula i la participació activa i constructiva en les tasques i les activitats demandades per la programació són objecte d'avaluació i han d'incloure el progrés de l'alumne de forma individual i com a integrant del grup, valorar-ne les habilitats expressives i creatives i la seva predisposició i compromís davant les propostes que se li presenten. La identificació, la comprensió i l'explicació de les característiques pròpies de les arts escèniques en una doble perspectiva, sincrònica i diacrònica, i amb l'ajuda de fonts de consulta tradicionals i digitals, són elements del procés d'avaluació. A més, s'ha de considerar la capacitat per donar forma a personatges que responguin a la producció, desenvolupament i resolució de conflictes

dramàtics atenent a diferents teories interpretatives. En qualsevol cas, i atès el component eminentment pràctic de la matèria, i tenint també present que l'avaluació ha de ser un procés continu, el professor ha d'avaluar la tasca final, la realització d'un projecte escènic, tot sospesant la capacitat de l'alumne a l'hora d'adoptar els diferents rols que implica la materialització del fet teatral. Si el procés de creació escènica es tanca amb la recepció del públic i la crítica, el procés d'avaluació ha d'incloure ambdós aspectes. Des del moment que la segona es converteix en autocrítica de les pròpies produccions, l'alumne aplica no tan sols l'autoavaluació, sinó que la pot fer extensiva a la resta de companys mitjançant la coavaluació. És evident que el professor ha d'avaluar tot el procés i, si escau, reconduir-lo, per a la qual cosa ha d'establir indicadors d'assoliment. A més, s'hi han de recollir diferents aspectes, com ara la gestió de l'aula –que ha de tenir en compte com a elements bàsics l'anàlisi dels espais, la temporització i les relacions i els conflictes–, les febleses i les forteses de la programació, la relació amb els alumnes i les famílies, la metodologia i, en definitiva, l'eficiència en el procés d'aprenentatge.

7.2. Instruments d'avaluació

7.3. Criteris de qualificació i promoció

Per a cada competència bàsica, s'assignen els següents percentatges:

1. Competència iniciativa i esperit emprenedor (CAIP 20%)
2. Competència social i cívica (CSC 10%)
3. Competència lingüística (CCL 10%)
4. Competència consciència i expressions culturals (CCA 20%)
5. Competència aprendre a aprendre (CAA 20%)
6. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciències i tecnologia (CM 10%)
7. Competència digital (CD 10%)

7.4. Activitats de reforç, d'ampliació i de recuperació per a pendants

Les mesures educatives complementàries per als alumnes que no hagin superat l'àrea de música seran les següents:

– Per als alumnes que han de repetir i tenien l'àrea de música suspesa, es farà un seguiment especial dels seus quaderns d'activitats i es proposaran els exercicis complementaris referits als continguts i objectius d'àrea que no estaven superats.

– Per als alumnes que han promocionat de curs, però no cursen l'assignatura de música en 4t d'ESO hauran de presentar un treball per cada avaluació sobre qüestions i temes (prèviament consultats amb la Cap de Departament), referits a la música. Aquests temes podran ser sobre temàtiques musicals diverses.

8. Mesures d'atenció a l'alumnat amb necessitats específiques de recolzament educatiu o amb necessitat de compensació educativa

Les propostes que a continuació es detallen es basen en la idea de que la diversitat reforça el comportament del grup-classe i ofereix a tothom oportunitats d'integritat i d'aprenentatge. Activitats de treball cooperatiu en les quals el resultat final depenga de la coordinació i col·laboració en grup, tal com les activitats corals, la formació de conjunts instrumentals, les coreografies de danses, etc. Estratègies socio-afectives que contribuïsquen al desenvolupament d'actituds positives: valoració del cos, la veu, les possibilitats d'expressió i comunicació. Presentació d'activitats que permeten distints graus de realització, procurant que s'assimilen les idees fonamentals o continguts mínims; aquells que sense esforç aconseguisquen els objectius dedicaran més temps a aprofundir en els coneixements adquirits, ampliant i investigant, sense oblidar què, en el tractament de la diversitat cal ser flexibles i aplicar les estratègies segons el criteri discret del professor, per a evitar que l'alumne se senta discriminat o catalogat com algú especial, tant positiva com negativament.

Diversitat d'interessos. A l'aula de música es pot donar la coincidència en un mateix grup classe d'alumnes que estudien i/o practiquen un instrument de manera extraescolar amb altres que tan sols han fet música a Secundària. Això suposa en els primers un domini superior del llenguatge musical, independentment de les seves capacitats en brut, que poden ser semblants a les dels alumnes que no tenen aquesta pràctica. Cal recollir informació sobre l'experiència musical de l'alumnat, per tenir-la present també en el repartiment de tasques i parts que s'han d'interpretar. El repertori d'audicions i peces per interpretar vol ser tan divers com es pugui. La finalitat és donar a conèixer a l'alumnat un ampli ventall d'estils musicals i alhora tocar de prop una multiplicitat de gustos i empaties. Les activitats d'ampliació poden alimentar també la diversitat d'interessos i de capacitats. Es fan propostes obertes per treballar individualment o en grup, i que es poden desprendre d'algunes activitats, segons l'interès i la motivació mostrats en cada moment per l'alumnat.

Diversitat d'aptituds o capacitats. En este cas s'hauran de realitzar adaptacions curriculars no significatives o si cal significatives (ACIS). La major part del repertori admet diferents nivells d'aprofundiment o complexitat. Una gran part de les peces o els exercicis per

interpretar, tant vocals com instrumentals, es presenten amb suggeriments per afegir-hi línies melòdiques o rítmiques d'acompanyament, de dificultat diversa. Això permet una interpretació adaptada a la personalitat de cada grup classe, i alhora, una distribució de papers segons les habilitats individuals de l'alumnat: els nois i les noies poden executar des d'un senzill obstinat rítmic fins a una part solística melòdica o rítmica; des d'un fragment tancat i que, per tant, es pot haver preparat prèviament, a una improvisació; des d'un fragment cantat a un d'adaptat a l'instrument preferit, etc. Com que la interpretació d'una peça musical funciona com un engranatge, l'esforç i les possibilitats de tots contribuiran igualment a l'èxit i l'efecte global de la peça. Les activitats permeten una gran flexibilitat a l'hora d'aplicar-les i adaptar-les, tant individualment com en el grup classe.

Per discapacitat. Les discapacitats motrius difícilment han de ser un fre a l'expressió musical ja que les propostes d'activitats permeten una gran flexibilitat d'aplicació. En el cas de la dansa caldrà tenir previst un paper alternatiu, però igualment participatiu, per a aquest tipus d'alumnat. Els materials es poden adaptar al llenguatge Braille per a l'alumnat amb discapacitats visuals

9. Elements transversals

9.1. Foment de la lectura

D'acord amb el que estableix l'Ordre 44/2011, de 7 de juny, per la qual es regulen els plans per al foment de la lectura en els centres docents de la Comunitat Valenciana, el Departament de Música de l'IES Andreu Sempere presenta una proposta d'actuacions per millorar la competència lingüística en castellà i valencià.

La premissa inicial és que per dur endavant actuacions de millora s'han d'optimitzar els recursos disponibles. Necessitem dedicar més temps per treballar amb l'alumnat però no podem augmentar la càrrega lectiva de les diferents matèries. Com ho fem?

Una primera actuació seria consensuar entre les àrees de Lengua Castellana i Valencià un Currículum Integrat de Llengües (CIL) que fixe en les etapes de l'ensenyament obligatori els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació per a cadascuna de les àrees. Amb la seqüenciació de continguts i criteris d'avaluació s'evitarien duplicitats en les dues àrees i s'optimitzaria el temps dedicat al desenvolupament de determinades habilitats.

Una aplicació correcta del CIL evita repeticions sistemàtiques de continguts ja que no s'anticipen aprenentatges i s'atenen continguts específics de les llengües no vehiculars de

l'ensenyament. D'aquesta manera es propicia una major rendibilitat dels recursos destinats a la tasca d'ensenyament de les llengües curriculars.

La finalitat del CIL és millorar l'ensenyament i aprenentatge de les llengües la qual cosa fa recomanable que el professorat de llengües estrangeres, i també de clàssiques, participe de la tasca de plantejar l'enfocament de l'ensenyament i aprenentatge de les llengües de manera global. Evidentment també la finalitat és millorar l'ensenyament i aprenentatge de les altres àrees no lingüístiques perquè la llengua és l'instrument amb el qual s'adquireixen els continguts d'aquestes àrees no lingüístiques.

La necessitat de coordinar esforços comuns entre diferents àrees lingüístiques obliga el professorat a: coordinar programes i plantejaments didàctics d'una i de l'altra àrea; seqüenciar els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació de manera conjunta per contribuir al desenvolupament de la competència comunicativa dels aprenents; assegurar una correcta transferència dels aprenentatges de l'alumnat. Tal vegada no és necessari que cada departament indique títols de llibres com a lectura obligatòria però sí seria interessant que, cada mes, les diferents assignatures proposaren lectures més breus a mode d'entrenament, com les de El País de los estudiantes que, fins i tot, tenen el qüestionari de comprensió lectora preparat. Això proporciona experiències lectores més motivadores, contínues, amb una temàtica més variada, etc.

Actuacions de Foment de la Lectura

A més del text teatral que es posarà en escena, està prevista la lectura col·lectiva a l'aula de diferents textos teatrals al llarg del curs. Aquesta antologia de textos serà representativa dels diferents estils i gèneres.

9.2. Comprensió lectora

Comprensió de textos orals: proposar activitats sobre diferents fonts i tipologies textuals (programes de ràdio i televisió, documentals, muntatges audiovisuals, conferències, cançons, anuncis publicitaris).

Comprensió de textos escrits: augmentar els exercicis de comprensió lectora.

9.3. Expressió oral i escrita

Compromís d'escriptura correcta: tots els departaments inclouen entre els seus criteris d'avaluació un referit a la correcció lingüística de manera que, per exemple un 10% de la nota estiga relacionat amb el respecte a la norma ortogràfica, la correcció lèxica i gramatical, la presentació dels treballs i el respecte pel termini de lliurament.

Expressió oral i escrita: l'alumnat ha de produir textos escrits de caràcter divers d'acord amb les especificitats de cada àrea curricular (textos creatius, textos per a la vida quotidiana, cartes, correus electrònics, etc) a més de potenciar les activitats d'expressió oral.

9.4. Comunicació audiovisual i TIC (incloent-hi mesures per a difondre les bones pràctiques en el seu ús)

El Departament de Música ha dotat des de fa anys l'aula de música amb eines TIC. Estes eines intenten apropar als alumnes a l'ús i adquisició de noves tecnologies per a la reproducció i enregistrament de la música.

A més a més els materials didàctics estaran disponibles al curs Arts escèniques del moodle del centre i les diferents activitats, exercicis i produccions de l'alumnat es realitzaran, de manera preferent, utilitzant ferraments TIC i es posaran a disposició del professor mitjançant el drive.

9.5. Emprenedor/a

Des de la nostra programació hi ha que ajudar a que l'alumne aconseguisca diferents objectius en aquesta competència:

- Optimitzar recursos personals.
- Assumir les responsabilitats encomanades i donar compte d'elles.
- Ser constant en el treball, superant las dificultades.
- Dirimir la necessitat d' ajuda en funció de la dificultat de la tasca.
- Gestionar el treball del grup coordinant tasques i temps.
- Contagiar l'entusiasme per la tasca i tenir confiança en les possibilitats de aconseguir objectius.
- Prioritzar la consecució d' objectius grupals sobre els interessos personals.
- Generar noves i divergents possibilitats des de coneixements previs d'un tema.
- Configurar una visió de futur realista i ambiciosa.
- Mostrar iniciativa personal per iniciar o promoure accions noves.
- Assumir riscos en el desenvolupament de les tasques o projectes.

- Actuar amb responsabilitat social i sentit ètic en el treball.

9.7. Educació cívica i constitucional

Conèixer les activitats humanes, adquirir una idea de la realitat històrica a partir de distintes fonts, i identificar les implicacions que te viure en un Estat social i democràtic de dret refrendat per una constitució. Aplicar drets i deures de la convivència ciutadana en el context de l' escola.

10. **Avaluació de la pràctica docent i indicadors de consecució, tant per a avaluar els aprenentatges de l'alumnat com els processos d'ensenyança i la pròpia pràctica docent**

Per tal d'avaluar correctament la pràctica docent i el procés d'ensenyança es tindran en compte els següents aspectes:

- Organització i coordinació del grup.
- Planificació de la feina: dotació i distribució dels mitjans i del temps.
- Participació: ambient de treball i participatiu. Clima de tolerància, consens i aprovació d'acords. Implicació de l'alumnat. Procés d'integració en el treball. Relació i implicació dels pares. Relació entre iguals i entre alumnes i professora.

Respecte a l'avaluació del propi projecte curricular: a la fi d'establir una avaluació plena de tot el procés s'avaluaran els següents indicadors d'èxit:

- Desenvolupament en la classe de la programació.
- Relació entre objectius i continguts.
- Adequació dels objectius i continguts a les necessitats reals.
- Adequació dels mitjans i la metodologia amb les necessitats reals.
- Material disponible.
- Tipus d'alumnes.
- Relació: alumnes – professor/a.

Per a registrar les evidències d'aprenentatge vinculades als estàndards utilitzarem dossiers d'aprenentatge a l'aula, diaris de classe, llistes d'observació i d'altres recursos. Al llarg de les diferents unitats didàctiques anirem planificant la realització i recollida de productes que mostre el nivell de consecució de l'estàndard i mostre l'evolució del mateix al llarg del curs.

El dossier d'aprenentatge és una eina d'avaluació del procés d'aprenentatge que consisteix fonamentalment en la recollida d'evidències d'evolució de l'alumne, pot reglar-se la recollida d'evidències o deixar a l'alumne que seleccione quins vol mostrar. Cada evidència porta una reflexió afegida sobre el treball realitzat, les dificultats trobades i objectius de millora personal. El document del dossier d'aprenentatge pot realitzar-se en paper o format digital.

Les evidències que podem recollir poden ser:

- Activitats de les unitats didàctiques o de la guia que treballen explícitament sobre els estàndards definits en la unitat.
- Mapes mentals o conceptuals elaborats pels alumnes.
- Productes d'aprenentatge dissenyats en tasques d'aplicació en un context real.
- Proves escrites que recullen els estàndards d'aprenentatge.
- Problemes d'aplicació de continguts en els quals és necessari el desenvolupament del raonament lògic.
- Eines d'autoavaluació i coavaluació del treball a l'aula.